

УДК 159.9.016:37.017.924

Світлана КАРСКАНОВА

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти
Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна
e-mail: sveta.karskanova@gmail.com*

ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ЯК ВТІЛЕННЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ПРО ЩАСЛИВОГО ПЕДАГОГА

У статті розглядається проблема психологічного благополуччя особистості в рамках теоретичної концепції та в аспекті поглядів В. О. Сухомлинського на професійні риси сучасного педагога. На основі класичної багатовимірної моделі психологічного благополуччя нами була зроблена спроба наповнити складові цієї моделі змістовними висловами Василя Олександровича Сухомлинського. В статті зроблено акцент на соціальну значущість проблеми підтримки психологічного благополуччя особистості педагога та наведений психологічний механізм по реалізації цієї підтримки.

Ключові слова: психологічного благополуччя особистості, модель психологічного благополуччя, психологічне благополуччя професіонала, професіоналізм та щасливий вчитель за В. О. Сухомлинським, підтримки психологічного благополуччя особистості педагога.

Проблема психологічного благополуччя особистості є однією з фундаментальних у психології, тому інтерес до неї зберігається впродовж всієї історії розвитку психологічної науки. Під психологічним благополуччям, вбачається стан, що не пов'язаний з переживанням стресу або з певним особистісним чи професійним погіршенням. Психологічне благополуччя є результатом переживання особистістю успіхів чи досягнень у професійній реалізації, гармонії у особистому житті, реалізацією особистістю власного потенціалу, самопізнання тощо (Г. С. Сковорода, П. Р. Чамата, М. Аргайл, Е. Динер, К. Ріфф, Е. Л. Носенко, Г. В. Ложкін, В. М. Духневич, О. М. Знанецька). Особливо затребуваним на сучасному етапі розвитку суспільства стає вивчення психологічного благополуччя особистості педагога. Соціально-економічні, політичні, культурні зміни, демократизація сучасного суспільства, умови буття ставлять нові вимоги до особистості фахівця освіти та до його зростання. Чи маємо ми робити акцент саме на психологічному благополуччі педагога? Ми розглядаємо у нашому дослідженні наскільки співставляється цей психологічний феномен зі словами В. О. Сухомлинського «Гармонія серця і розуму» педагога. «Чуйність, сердечна турбота про людину – це плоть і кров педагогічного покликання» та необхідні складові його професії.

Кожна професія вимагає від людини володіння відповідними особистісними якостями як базою для формування професіоналізму в галузі тієї чи іншої діяльності. В. О. Сухомлинський вважав, що праця вчителя складна, важка і відповідальна. Розмірковуючи про унікальність учительської

професії, він писав: «Працю вчителя ні з чим не можна ні порівняти, ні зіставити. Ткач уже через годину бачить плоди своєї роботи. Сталевар через кілька годин радіє з вогненного потоку металу. Хлібороб, сіяч через кілька місяців милується колосками і жменю зерна, вирощеного в полі... А вчителю треба працювати роки, щоб побачити предмет свого творіння, буває, минають десятиріччя, і ледве-ледве починає позначатися те, що ти замислив. Нікого так часто не відвідує почуття незадоволення, як учителя, ні в якому ділі помилки і невдачі не ведуть до таких наслідків, як в учительському» [5, 341].

З поняттям «психологічне благополуччя» співвідносять цілий ряд близьких, але не тотожних за своїм значенням понять, таких як: «психічне здоров'я», «норма», «нормальна особистість», «позитивний стиль життя», «емоційний комфорт», «висока якість життя», «внутрішня картина здоров'я», «зріла особистість», особистість, що «самоактуалізується», «повноцінно функціонуюча особистість» та ін. (Б. С. Братусь, Ш. Бюлер, Дж. Бьюдженталь, А. Маслоу, Я. Морено, К. Роджерс, В. Франкл, Е. Еріксон, К. Юнг, М. Яхода).

Теоретичні концепції психологічного благополуччя у зарубіжній психології в основному створені у контексті екзистенціально-феноменологічного підходу до особистості.

У науковій літературі є дані про зв'язок психологічного благополуччя з наступними об'єктивними параметрами: станом фізичного і психосоматичного здоров'я (А. В. Вороніна, Е. Десі, Р. Райан, К. Ріфф, Б. Сингер, К. Фредерік), генетичними характеристиками (М. Аргайл, А. В. Вороніна, Д. Ліккен,

А. Теллеген), зовнішніми обставинами життя: рівнем матеріального доходу, освітою, статусом, (Н. Бредберн, Е. Динер, Т. Кассер, Р. Райан), віком і статтю (М. Аргайл, Е. Динер, К. Ріфф, П. П. Фесенко), культурною належністю і геодемографічним середовищем (М. Лінч).

Мета дослідження. Розвиток педагогічної творчості, підвищення результативності навчально-виховного процесу буде залежати від психолого-педагогічних умов, гуманістичного спрямування та психологічного благополуччя кожного педагога та правильно визначених шляхів його реалізації.

Соціальна значущість проблеми підтримки психологічного благополуччя особистості педагога, його впливу на гуманізацію освіти та недостатня наукова розробка психологічних і методичних консультативних засобів зумовили вибір теми нашого дослідження

У зарубіжній психології найбільшою популярністю серед дослідників користується модель психологічного благополуччя К. Ріфф, яка продовжує традиції, закладені Н. Бредберном, та є переглядом його поглядів на психологічне благополуччя особистості як баланс між позитивним і негативними афектами та спирається на основні теоретичні концепції, орієнтовані на дослідження позитивного психологічного функціонування особистості (теорії А. Маслоу, К. Роджерса, Г. Олпорта, К. Г. Юнга, Е. Еріксона, Ш. Бюллер, Б. Ньюгартена, М. Яходи, Д. Біррена).

Психологічне благополуччя сприяє професійному розвитку та виступає невід'ємною складовою безпечного, гуманного, людського середовища, що закладено і в основоположних принципах гуманної педагогіки. У контексті теми, яка нами розглядається, можна додати такі з них:

- олюднювати середовище навколо педагога;
- проявляти дієве терпіння до оточуючих;
- приймати будь-якого фахівця таким, яким він є;
- будувати відносини співробітництва;
- переполюватися оптимізмом щодо загального та соціального розвитку педагога;
- проявляти відданість та щирість відношень щодо фахівця освіти.

Психологічне благополуччя виступає інтегральною характеристикою особистості і може бути розглянуте, як сукупність компонентів (особистісного рівня) благополуччя особистості педагога в окремих сферах і аспектах.

Чим більш зрілою стає особистість, тим частіше вона зустрічається з проблемою вибору (О. Г. Асмолов). При цьому їй стає підвладним перестати бути продуктом власного досвіду.

О. О. Леонт'єв підкреслював, що на межі зрілості докорінно змінюється «механізм» формування особистості. Д. О. Леонт'єв описав цей механізм як самодетермінацію – центральний механізм становлення особистісної зрілості, її головний ефект, що виявляється у володінні особистістю інструментами власного світогляду, у взаємоактивації свободи і відповідальності.

У нашій країні проблема психологічного благополуччя практично не вивчена, хоча має глибоке історичне коріння. Оцінка людиною свого життя, її емоційне відношення до нього були темою багатьох філософських, соціологічних і психологічних досліджень. Погляд Ложкіна Г. В. на психологічне благополуччя як наслідок професійної зайнятості особистості, продовжує національні традиції та відображає історичні погляди українців які ще сформулював Г. С. Сковорода у своїй концепції «сродної праці». У філософських роздумах Григорія Сковороди ідеться про самопізнання та самовдосконалення людини на основі «сродної» життєвої діяльності. Праця – усеперемагаюча сила, без якої не може бути добра та щастя, стверджує Г. Сковорода. Але вона приносить радість і задоволення лише тоді, коли є «сродною», відповідає індивідуальним природним нахилам людини. Щоб бути щасливою, людина повинна пізнати себе, свої здібності й відповідно до них вибрати той чи інший вид суспільно корисної праці. Л. А. Найд'юнова розглядає феномен благополуччя як неможливість визначення благополуччя для окремої людини в умовах абстрагування від благополуччя громади, до якої ця людина належить. Поділяючи принципи і погляди гуманістичної психології на природу особистості, ми вважаємо, що одним з факторів і головних проявів феномену психологічного благополуччя є реалізація особистістю свого потенціалу, можливостей, тобто реалізація себе [1].

Процес професійного становлення (професіоналізація), як і соціалізація особистості, здійснюється протягом усієї життєдіяльності (А. К. Маркова). Результатом цього процесу є формування в особистості на рівні свідомості образу її професійного «Я», який потім знаходить своє відображення (виявлення) на прикладному (емпіричному) рівні: у змісті діяльності, її спрямованості, продуктивності тощо. Саме психологічне благополуччя фахівця, з одного боку, немовби складає умови цього професійного розвитку, професіогенезу, з іншого, як внутрішній запас міцності, впливає на подальший професійний розвиток особистості. Воно є внутрішньою умовою неперервності розвитку фахівця, що встановлює рівновагу між зовнішніми професійними впливами, внутрішнім станом особистості й характером професійної діяльності [2].

За В. О. Сухомлинським саме у такій праці, людина і зможе знайти себе, відчути себе поетом, творцем художником... знайти своє покликання: «робота кличе (від цього і соковите слово покликання)» [3, 184]. «Невже можуть радувати, надихати людину високі суспільні ідеали, якщо вона не має особистого щастя, особистісного задоволення від того, що вона робить повсякденно?» [3, 180].

«Як же полюбити роботу, як оволодіти серцем цієї красуні? Марно б було очікувати, що переходячи від одної справи до іншої, кінець кінцем зустрінешся з роботою, яка дає щастя з першого кроку. Напевно, любов з першого погляду, з першої зустрічі і існує, як говорять поети, проте робота – це красуня, яка сердито відвертається від того, хто має надію на любов з першого погляду. Почуття любові до праці пробуджує, коли людина вже вклала в нього частку своєї душі, свого серця, коли в результатах бачить втілення самого себе, своєї гідності, честі, гордості» [3, 181].

Актуальними сьогодні стають висловлювання Василя Олександровича про щастя, яке на нашу думку перетинається з теорією благополуччя.

У рамках евдемоністичного підходу на підставі інтеграції різних теорій, пов'язаних з благополуччям, К. Ріфф розробила багатовимірну модель психологічного благополуччя. Модель включає шість основних складових психологічного благополуччя: [6].

Нами була зроблена спроба наповнити складові цієї моделі змістовними висловами Василя Олександровича Сухомлинського.

- **позитивне відношення до себе і свого минулого життя** (самоприйняття – Self-Acceptance): «У справжнього вчителя – найважче і найрадніше життя, трепетно хвилююча і болісно складна творчість, незбагненно тонкі і вічновдосконалювані інструменти, якими він діє на людську душу».
- **наявність цілей і занять, що додають життю сенс** (цілі в житті – Purpose in Life): «Без особистості педагога – авторитетної, незламної, непохитної в очах вихованців – ідеал перетворюється в покинутий прапорносець прапор, що лежить мертвим шматком тканини. Корінь багатьох бід виховання саме й криється на тому, що часто вихованця закликають іти за прапором в той час, як цей прапор ніхто не несе. Бути прапорносець ідеалу, нести на своєму прапорі вогонь ідеального – ось у чому секрет педагогічного авторитету».
- **здатність виконувати вимоги повсякденного життя** (компетентність – Environmental Mastery): «Вчитель – це перший, а потім і головний світоч в інтелектуально-

му житті школяра; він пробуджує в дитині жагоду знань, повагу до науки, культури, освіти».

- **відчуття безперервного розвитку і самореалізації** (особистісне зростання – Personal Growth): «Улюбленим учителем підлітка, юнака, дівчини стає той, хто щодня відкривається перед допитливим юним розумом і полум'яним серцем якоюсь новою гранню. Якщо ви хочете бути улюбленим учителем, турбуйтеся про те, щоб вихованцю вашому було що у вас відкривати. Якщо ж ви кілька років один і той самий, якщо день, що минув, нічого не додав до вашого багатства, ви можете стати осоружним і навіть ненависним».
- **відносини з іншими, пронизані турботою і довірою** (позитивні відносини з іншими – Positive Relations with the Others): «Немає в світі більш гуманних професій, ніж фах лікаря і педагога. До останньої хвилини бореться лікар за життя людини, ніколи він не дасть відчути хворому, що його стан здоров'я поганий чи навіть безнадійний. Це азбучна істина лікарської етики. Ми, вчителі, повинні розвивати, поглиблювати в своїх колективах назву педагогічної етики, стверджувати гуманне начало у вихованні як найважливішу рису педагогічної культури кожного вчителя».
- **здатність наслідувати власних переконань** (автономність – Autonomy): «У центрі етичного Я вчителя стоїть його ставлення до знань, розумової праці, науки, освіченості, читання, книжки. В образі свого вихователя діти повинні бачити безмежну відданість розумовому життю, науці. Дітей скоряє закоханість учителя в знання. Якщо ви хочете, щоб вас шанували, будьте провідником дітей на стежці подиву, зачудування істиною, яку ви відкриваєте разом з дітьми, а дітям здається, що відкривачі вони, ви тільки їх помічник, без якого вони не можуть обійтися».

Особистість педагога-фахівця функціонує як складна інтегративна динамічна система взаємодіючих властивостей. Дослідження складових і особливостей психологічного благополуччя особистості фахівця, їх системних взаємодій та рис особистості, дозволяють, поряд з розвитком конкретних вмінь самокорекції, вважати самодетермінацію, позитивне мислення, емоційну зрілість, гуманізацію освітнього середовища найважливішими завданнями та основою з формування бази психологічного благополуччя.

«Учитель зобов'язаний перед суспільством, перед твоїми батьками працювати тільки добре; кожна крихта твоєї людської краси – це його безсонні ночі, сивина, неповоротні хвилини його

особистого щастя – так, учителеві часто буває ніколи подумати про себе, бо він змушений думати про інших, і це для нього не самопожертва, не покірливе підкорення долі, а справжнє щастя особистого життя».

У своїй праці «Сто порад вчителів» Василь Олександрович наголошував на тому, що головною рисою вчителя має бути доброзичливість: «Бути доброзичливим – означає ставитися до дитини так, як ви поставилися б до власного сина. Дитина погано встигає, відстає; дитині важко займатися так, як займаються його однокласники; дитина або підліток зробила хуліганський вчинок – все це біда, біда, біда... Як би ви поступили, якби в цю біду потрапив ваш син? Навряд чи запропонували б такі рішення, як виключення зі школи, зниження відмітки по поведінці... Звичайно, розумному батьку, розумній матері розум підказав би, що і це необхідне, але перш за все серце підказало б щось таке, що украй необхідне для порятунку сина – адже покаранням одним людини не врятуєш. Серце зажадало б чогось такого, що створило б в душі сина моральну чистоту і красу, зробило б його справжньою людиною. Ось це бажання серця і є доброзичливість...» [4, 432–433].

У результаті теоретичного аналізу було встановлено, що феномен психологічного благополуччя особистості розглядається, як результат переживання особистістю гармонії в особистому житті, пізнання особистістю власного потенціалу, успіхів чи досягнень у професійній реалізації. Термін «психологічне благополуччя» позначає стан єдності зовнішніх (об'єктивних) та внутрішніх (суб'єктивних) умов процесу становлення особистості: позитивного ставлення до себе і свого минулого життя; наявності цілей і занять, що надають життю сенс; здатності виконувати вимоги повсякденного життя; відчуття безперервного розвитку і самореалізації; відносин з іншими, пронизаних турботою і довірою; здатності дотримуватись власних переконань. Ключовими зовнішніми, соціальними складовими психологічного благополуччя особистості є: позитивні відносини з іншими, автономність, компетентність; внутрішніми умовами процесу становлення особистості є: самоприйняття, особистісне зростання, цілі в житті.

Психологічний механізм стимулювання фахового зростання – це особливий внутрішньо ініційований стан збудженої творчої піднесеності, об'єктивний і гумористичний погляд на професійну діяльність, професійна зацікавленість, самостійність і аутосимпатія. Психологічний механізм гальмування фахового зростання – мимовільне й неусвідомлюване представниками професійної групи створення організаційним середовищем в

особистості фахівця психологічного стану протилежного творчому через стосунки, напружену дисципліну, ієрархічні й статусні відносини з керівництвом, заорганізованість і формальність заходів закладу, завеликий обсяг роботи з документами, емоційно напружена відповідальність за поточні справи, відповідальність за велику кількість підлеглих, що разом зумовлює блокування фахового зростання через фактор браку часу та через недостатню тривалість перебування особистості фахівця у креативному й сприятливому для професійного зростання психологічному стані. Умовами психологічного благополуччя особистості фахівця є постійний її розвиток та фахове зростання, тобто, – формування нових навичок, виховування у собі нових необхідних якостей, самодетермінація, самоактуалізація та психокорекція.

З набуттям досвіду фахівці вибудовують власну суб'єктивну модель ідеальної професійної взаємодії, яка частково модифікується системою рис їх особистості і, як складові, містить: позитивні стосунки з дітьми, їх батьками, з педагогами, етику інтеракцій, самоконтроль, емоційну стійкість, професійну працездатність, автономність та управління середовищем. Успішність ситуативної реалізації такої моделі викликає суб'єктивне переживання психологічного благополуччя або неблагополуччя при неуспішності. Розвиток умінь обирати і змінювати емоційно-чуттєвий стан особистості обумовлений значною залежністю від базових і значущих для взаємодії рис особистості.

Особистість педагога функціонує як складна інтегративна динамічна система взаємодіючих властивостей. Дослідження складових і особливостей психологічного благополуччя особистості фахівця, їх системних взаємодій та рис особистості, дозволяють, поряд з розвитком конкретних вмінь самокорекції, вважати самодетермінацію, позитивне мислення, емоційну зрілість найважливішими завданнями тренінгового процесу з формування базису психологічного благополуччя.

Підтримка психологічного благополуччя особистості – це проблема системного і структурного розвитку особистості, що може бути вирішена шляхом створення умов для внутрішньоініційованого професійного розвитку. По Сухомлинському це: «... уміння настроювати себе на задушевну розмову з учнем, особливо з підлітком, надзвичайно важливе в тій майстерні педагогічних засобів, яку повинен створити для себе кожний учитель. Це вміння треба виховувати в собі, створювати, удосконалювати, «відшліфовувати», робити тоншим і більш дійовим...».

Як звернення через покоління, простими та зрозумілими кожному словами, та як рецепт

щастя, професійного довголіття, психологічного благополуччя звучать слова великого Вчителя: «Дорогий мій колега, щоб стати справжнім вихователем, треба пройти цю школу сердечності – протягом тривалого часу пізнавати серцем усе, чим живе, що думає, з чого радіє й чим засмучується ваш вихованець. Це одна з найтонших речей у нашій педагогічній справі».

Перечитуючи по декілька разів вислови Василя Олександровича в який раз зупинялася на дум-

ці, що приміряю їх до себе, порівнюю з сьогоденням. Чи просто наслідувати його настановам, чи необхідно? Наскільки це сучасно? Бо ж кожне слово – до нас, сучасних педагогів і завдання донести його Слово майбутнім поколінням учителів, вихователів... «Учительська професія – це людинознавство, постійне проникнення в складний духовний світ людини, який ніколи не припиняється... Це подив перед багатогранністю і невичерпністю людською».

Список використаних джерел

1. Карсканова С. В. Опитувальник «Шкали психологічного благополуччя» К.Ріфф: процес та результати адаптації // «Практична психологія та соціальна робота» №1, 2011, С. 1-10.
2. Карсканова С. В. Фахове зростання та психологічне благополуччя: емпіричне дослідження // Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Культурно-історичний та соціально-психологічний потенціал особистості в умовах трансформаційних змін у суспільстві» 16-17 вересня 2011 року, м. Одеса, Одеса, Принт-мастер, 2011. С. 59-66.
3. Сухомлинський В.О. Труд. Призвание. Счастье. [Избранные произведения]. : В 5 т. Киев, 1979 – 1980. Т.5. С 177-186
4. Сухомлинський В. О. Павльська середня школа // Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 4. К.: Рад. школа, 1977. – С. 49-50.
5. Сухомлинський В. О. Про виховання. М.: Політична література, 1975. 270 с.
6. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором // Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 4. К.: Рад. школа, 1977. С. 404.
7. Сухомлинський В. О. Сто порад учителів // Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 2. К.: Рад. школа, 1977. С. 432-560.
8. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину // Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 2. К.: Рад. школа, 1977. С. 149-416.
9. Ryff C. The structure of psychological well-being revisited // J. of Personality and Social Psychology. 1995. Vol. 69. P. 719-727.

References

1. Karskanova S. V. Opytuvalnyk «Shkaly psykhologichnoho blahopoluchchia» K.Riff: protses ta rezultaty adaptatsii // «Praktychna psykhologhiia ta sotsialna robota» [Opytuvalnik “Shkali of Psychological Well-Being” K.Riff: Process of the Results of Adaptation] // “Practical Psychology and Social Work” №1, 2011, P. 1-10. [in Ukrainian]
2. Karskanova S.V. Fakhove zrostannia ta psykhologichne blahopoluchchia: empyrychne doslidzhennia [Professional growth and psychological well-being: empirical research]// Materialy Tretoi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Kulturno-istorychnyi ta sotsialno-psykhologichnyi potentsial osobystosti v umovakh transformatsiinykh zmin u suspilstvi» 16-17 veresnia 2011 roku, m. Odesa, Odesa, Prynnt-master, 2011. P. 59-66. [in Ukrainian]
3. Sukhomlinskyi V.O. Trud. Prizvanye. Schaste. [Work. Vocation. Happiness]. [Selected Works] : In 5 tons. Kiev, 1979 – 1980. Vol.5. P. 177-186 [in Russian]
4. Sukhomlinskyi V. O. Pavlyska serednia shkola [Pavlyska middle school] // Vibrani proizvedenia. In 5 t. T. 4. K. : Rad. shkola, 1977. – P. 49-50. [in Ukrainian]
5. Sukhomlinskyi V. O. Pro vykhovannia [About vihiovannia]. M. : Political Literature, 1975. 270 p. [in Ukrainian]
6. Sukhomlinskyi. O. Rozmova z molodym dyrektorom [Conversation with a young director] // Vibrani tvory. In 5 t. T. 4. K. : Rad. shkola, 1977. P. 404. [in Ukrainian]
7. Sukhomlinskyi V. O. Sto porad uchyteliv [Hundred counsel to a teacher // Selected works. In 5 t. T. 2. K. : Rad. shkola, 1977. P. 432-560. [in Ukrainian]
8. Sukhomlinskyi V. O. Yak vikhovati spravlnyu lyudynu [How to raise a true person // Selected works]. In 5 t. T. 2. K. : Rad. shkola, 1977. P. 149-416. [in Ukrainian]
9. Ryff C. The structure of psychological well-being revisited // J. of Personality and Social Psychology. 1995. Vol. 69. P. 719-727.

Карсканова С. В. Психологическое благополучие личности современного педагога как воплощение идей В. А. Сухомлинского просчастливого педагога

В статті розглядається проблема психологічного благополуччя людини в рамках теоретичної концепції і в аспекті поглядів В. А. Сухомлинського на професійні якості сучасного педагога. На основі класичної багатовимірної моделі психологічного благополуччя нами була прийнята спроба наповнити складові цієї моделі суттєвими висловлюваннями Василя Олександровича Сухомлинського. В статті зроблено акцент на соціальну значимість проблеми підтримки психологічного благополуччя людини педагога і наведено психологічний механізм реалізації цієї підтримки.

Ключові слова: психологічне благополуччя людини, модель психологічного благополуччя, психологічне благополуччя професіонала, професіоналізм і щасливий учитель по В. А. Сухомлинському, підтримка психологічного благополуччя людини.

Svetlana Karskanova. The psychological well-being of personality of the modern teacher as the implementation V. O. Sukhomlinsky's ideas about the happiness of teacher

The article is dedicated to studying the phenomenon of psychological well-being of personality in the aspect of the views of V. A. Sukhomlinsky on the professional traits of a modern teacher and the Sukhomlinsky's ideas about teacher as professional.

We research the interpretation of definitions psychological well-being of the individual, psychological well-being of professional, professionalism in the context of general psychology.

Psychological well-being is the integral characteristic of the individual and is treated as a set of well-being of the individual components in certain areas and aspects.

In the research it is approved the possibility of support and correction of the psychological well-being and emotional sphere of professional.

The support of the individual psychological well-being is a problem of systemic and structural development of the individuality, that can be solved by creating conditions for in-vinified professional development. According to Sukhomlinsky it is: "... The ability to tune in to an intimate conversation with a student, especially with a teenager, is extremely important in the workshop of pedagogical tools that every teacher should create for himself. This skill should be raised itself, created, perfected, made thinner and more effective...".

The article focuses on the social significance of the problem of supporting the psychological well-being of the teacher's personality and provides a psychological mechanism for the implementation of this support.

УДК 373.1

Олександр КІМ

*аспірант кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи
Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна*

e:mail: kim.sungdai@yahoo.com

**МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ
В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО І РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ**

Проведено порівняльний аналіз естетичного в цілому і музично-естетичного виховання в освітніх системах Республіки Корея і В. О. Сухомлинського. Визначено подібність позицій відносно важливості естетичного сприйняття явищ природи і суспільства, питаннях співвідношення емоціонального і раціонального, важливості образності, прагнення до створення цілісної картини при навчанні, у пізнанні світу. Зазначено провідну роль ідеї естетичного порядку у філософії Конфуція і панівну позицію його музичної складової. Вказано на подібності і розбіжності у проаналізованих системах і неповну відповідність щодо термінології і категоріального апарату, яку треба брати до уваги при порівняльному аналізі.

Ключові слова: естетика, естетичне виховання, музично-естетичне виховання, конфуціанство.

Однією із тенденцій сучасного світового мистецтва є поєднання в межах одного твору декількох видів, які традиційно розглядалися як окремі жанри. Так саме і в освіті, особливо – початковій, активно використовується інтеграція задля підвищення вмотивованості учнів та створення цілісного бачення світу у його матеріальних і ідеальних складових, активізації та вмотивованості навчальної діяльності учнів. Питання доцільності використання інтегрованого підходу в освіті знайшли своє висвітлення в ідеях і практичній діяльності видатного українського педагога В. О. Сухомлинського. Науковець наголошував, що речі можуть впливати на людину тільки у їх взаємодії [4]. Підкреслюючи важливість естетичного змісту виховання, він зазначав: «легше запам'ятовується те, що не обов'язково запам'ятовувати; емоційне забарвлення образів, які сприймаються,

відіграє винятково велику роль у запам'ятовуванні» [4, 80]. Л. М. Сбітнева у своїй дисертаційній роботі вказує на особливе місце музики у мистецтві і музичної складової в естетичному вихованні: «Пізнавальне значення музики визначається тим, що вона допомагає краще сприймати всі відтінки і звукове багатство життя, усі його звукові прояви. Музику справедливо називають «мовою почуттів» [3, 91]. Отже, важливою складовою естетичного виховання є музична, що у сучасній теорії педагогіки призвело до виникнення окремої категорії: музично-естетичне виховання.

Завдання інтеграції в освітньому процесі сформульовані у «Концепції нової української школи» (ухвалена рішенням колегиї МОН України 27.10.2016), у якій зазначено, що нові освітні стандарти мають ґрунтуватися на «рекомендаціях Європейського парламенту та Ради Європи щодо